

УДК [17-027.512]:81(718)

*Олена Семенов, Олена Кравченко,
м. Суми, м. Черкаси*

ФАХОВА ЕТИКА У ЛІНГВОКУЛЬТУРНОМУ ВИМІРІ: АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД

У статті визначено поняття «медична сестра», «професійна етика медичних сестер», окреслено особливості освітніх програм підготовки майбутніх ліцензованих молодших медсестер (LPN) у США, спрямованих на формування професійної етики. Здійснено огляд лінгвокультурного аспекту формування професійної етики медичних сестер в американських вищих навчальних закладах. Представлено досвід занять із курсів «Медсестринська етика», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» у Черкаській медичній академії, що спрямовані на пізнання світу медсестринської професії, культури спілкування в медичному колективі, етичної поведінки, моральних відносин, запобігання конфліктних ситуацій, надання психологічної підтримки.

Ключові слова: медична сестра, професійна етика медичних сестер, вищий медичний навчальний заклад США, освітня програма, лінгвокультурний компонент професійної етики, толерантне мовне спілкування.

Постановка проблеми. Глибокі екологічні і духовні кризові явища, процеси, події боляче означаються на національній картині світу особистості, трансформуючи основоположні етичні цінності, моральні норми й ідеали, «розмиваючи» попередні уявлення про добро і зло, людяність. Загальнолюдські принципи моралі відповідно до умов професійної діяльності конкретизуються у професійній етиці. Це поняття розглядається дослідниками як система моральних норм, пріоритетних морально-етичних якостей або моральний кодекс поведінки, що декларує певний тип моральних взаємин між людьми, певна нормотворчість і нормативна практика у сфері певної професії.

Професійна етика інтегрує етику професійної групи (її цінності, вимоги, норми і правила) й індивідуальну етику окремого працівника (вимоги до індивідуальних моральних, професійно-етичних якостей, що відповідають особливостям характеру, загальної культури особистості, рівня моральної зрілості) [3, с. 106]. У медичній діяльності фахова етика особлива. Від сформованої професійної етики медичної сестри значною мірою залежить довіра і ставлення пацієнта та його родини до всієї системи медичного обслуговування.

Удосконалюючи існуючу систему професійної підготовки майбутніх медичних сестер, маємо зберегти національно-освітні традиції і разом із тим враховувати кращі надбання високорозвинутих країн світу. Відтак постає необхідність звернення до здобутків вищої медичної школи США. Американські навчальні заклади забезпечують професійне спрямування освітніх програм підготовки майбутніх медичних сестер з урахуванням культурно-етичного компонента.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаментальною основою дослідження слугують роботи, у яких висвітлено різні аспекти проблеми формування професійної етики фахівця в контексті неперервної професійної освіти (В. Андрущенко, В. Бобрицька, Г. Васянович, І. Зязюн, О. Дубасенюк, В. Кремень,

Н. Ничкало, О. Отич та ін.). Окремі аспекти формування морально-етичних якостей особистості майбутніх медичних сестер знайшли відображення в наукових працях, у яких розглядаються особливості формування професійного мовлення (М. Лісовий), комунікативної культури (О. Уваркіна), готовності до професійної комунікативної взаємодії медичних сестер (С. Поплавська, Н. Шигонська).

Аналіз науково-критичної літератури, педагогічного досвіду підтверджує висновок про те, що сучасний етап медичної освіти в США характеризується рядом позитивних тенденцій: формується нова філософія, основу якої складають гуманізація, спрямованість на розвиток творчих можливостей особистості, її інтелектуального потенціалу, з'являються нові інформаційно-комунікативні технології. Домінуючі цінності – досягнення і успіх, індивідуалізм, незалежність і самостійність, молодість і краса.

У США ухвалено низку законів, спрямованих на забезпечення здоров'я нації: у 1970 р. – Закон про Професійну Безпеку та Здоров'я; у 1986 р. – Закон про Покращення Якості Системи Охорони Здоров'я. Серед основних цілей, встановлених Управлінням охорони здоров'я США на 2010 р. і наступні роки, – Здорові Люди. З урахуванням законодавчих вимог американські вищі навчальні заклади здійснюють підготовку медичної сестри різних рівнів: ліцензованої молодшої медсестри (LPN), дипломованої медсестри (RN) та медсестри поглибленої практики (APN).

Мета статті. У межах статті окреслимо поняття «медична сестра», «професійна етика медичних сестер», особливості освітніх програм підготовки майбутніх ліцензованих молодших медсестер (LPN) у США, що спрямовані на формування професійної етики; здійснимо огляд лінгвокультурного аспекту формування професійної етики медичних сестер в американських вищих навчальних закладах, а також досвід занять у Черкаській медичній академії.

Виклад основного матеріалу. Окреслимо сутність словосполучення «медична сестра». Лексема «сестра» у словниках і народному вжитку має такі синоніми: утішниця, жалібниця, сердобольна, многострадна, як Матір Божа, сестра

милосердя. Як педагог, медсестра виявляє любов до людей, чуйність, доброзичливість; професійне володіння різноманітними педагогічними методами навчання і виховання (культурою спілкування, культурою слухання, орієнтацією на загальнолюдські цінності; емоційна стабільність) [1]. У документах Міжнародної ради медичних сестер «медичною сестрою» називають особу, яка одержала достатню кваліфікацію за основною програмою медсестринського навчання і має право виконувати у своїй країні відповідальну роботу з медсестринського обслуговування, у тому числі зміцнення здоров'я, попередження хвороб та здійснення догляду за хворими [9]. Останнім часом Міжнародна рада медичних сестер ініціює запровадження спеціалізації «професійна медична сестра»: такий фахівець повинен мати фундаментальну підготовку, володіти методами оцінки фізичного здоров'я пацієнтів, навичками сучасної діагностики, майстерністю спілкування, що дозволяє йому ефективно виконувати професійні обов'язки – надавати медичну допомогу, що відповідає принципу гуманності, активно здійснювати профілактичну діяльність у сфері охорони здоров'я.

Професійна етика медичної сестри є складником медичної етики і базується на принципах медичної етики: «Non nocere» («не нашкодь»), що викладені у «Клятві» Гіппократа, повага до пацієнта і до колеги, нормативність, конфіденційність медичної інформації. Поряд із цим поняттям уживаємо як синонімічне поняття «медсестринська (сестринська) етика». В основу визначення професійної етики медичних сестер покладено наукове положення, прихильниками якого є значна частина вчених: це складова медичної етики, що вивчає моральну свідомість, морально-етичні аспекти професійної діяльності, моральні принципи та цінності, які регулюють моральні відносини між медичною сестрою і пацієнтом, родиною пацієнта, іншими членами медичної спільноти і громадськістю.

Розглянемо лінгвокультурний аспект формування професійної етики медичних сестер в освітніх програмах майбутніх ліцензованих молодших медсестер американських вищих навчальних закладів. Відповідні освітні програми майбутніх ліцензованих молодших медсестер (LPN) затверджуються Радою

медсестер і тривають у кожному штаті професійно-технічному училищі або місцевому «общинному» коледжі дванадцять місяців. Вони включають стаціонарне навчання і контрольовану клінічну практику, що відбувається, як правило, у лікарні. Вища медична школа відкрита для уведення нових навчальних предметів поліпрофільної і міждисциплінарної підготовки (з іноземних мов, психології спілкування, критичного мислення, комунікативної взаємодії, електронних технологій та ін.). Це допомагає випускникам успішно працювати в лікарні, здійснюючи основний догляд за хворими під керівництвом лікарів і дипломованих медсестер. Усе більш затребуваною є різнобічна індивідуалізація навчання.

Навчальні програми посилено інтегрують технологію й використовують стратегії вивчення на відстані. У навчальних закладах турбуються про формування професійної етики і етичної компетентності майбутньої медичної сестри і дотримуються положень американського філософа Д. Дьюї (1859–1952), котрий доводив, що володіти чеснотами – це «не просто виробити в себе кілька виняткових рис... Це означає стати тим, ким людина може стати, завдяки відносинам із іншими в будь-яких життєвих ситуаціях» [2, с. 286].

Важливого значення набуває систематичне опанування Законів штату, що гарантують збереження особистої інформації пацієнта, і кодексу Асоціації Американських Медсестер (1985), який визначає конфіденційність інформації ключовими у професії медсестри. Цінність конфіденційності полягає в тому, що медсестра юридично відповідає за збереження всієї інформації про пацієнта, яку вона дізналася в закладі медичного обслуговування. Динамічне поширення мобільних телефонів, факсів і комп'ютеризованих медичних записів загрожує приватності та конфіденційності пацієнта, тому з 1998 р. Американська Асоціація Медсестер регулює використання телекомунікаційних технологій у системі охорони здоров'я [6]. З урахуванням кодексу Асоціації укладені клінічна практика і ліцензійний іспит. Зокрема, клінічна практика зацентрована на громадському догляді, підтриманні здорового способу життя, запобіганні хворобам. Ліцензійний іспит NCLEX передбачає

комп'ютерне адаптивне тестування за принципом наступності. Питання укладають за блоками «Потреби Пацієнта».

Головною концепцією сестринської справи, яку сповідує Американська Асоціація Медичних Сестер, є усвідомлення й визнання культурних відмінностей (комунальних, соціальних та родинних зв'язків, релігії, мови, харчування, культурних уявлень про хворобу), розуміння культурно специфічних реакцій на хвороби [6, с. 12]. Розуміння культурного контексту пацієнта дозволяє медсестрам познайомитися з пацієнтом передусім як з особистістю, замість того, щоб зосередитися тільки на хворобі або проблемі.

Зазначимо, часто домінуючі цінності корінного населення (мова, звичаї) конфліктують із цінностями груп меншин, що складаються з численних етнічних, расових чи релігійних груп, тож знання культурних відмінностей – це передумова для забезпечення безпечної та ефективної допомоги. Концептуальна основа розуміння культурного різноманіття й забезпечення культурно-компетентного догляду викладена в теорії міжкультурного догляду Лейнінгер [7]. Отже, культурно компетентні медсестри – це медичні фахівці, які поважають культурні відмінності; а також здійснюють догляд, враховуючи культурний контекст пацієнта [8].

Із цією метою викладацький склад коледжів турбується про формування у майбутніх медичних сестер етико-культурної компетентності. Дійсно, опитування іноземних медсестер і пацієнтів CGFNS [9] виявило, що багато хто з медсестер мають труднощі на роботі, пов'язані зі спілкуванням. Спілкування не англійською мовою з пацієнтами і співробітниками, які не розуміють цієї мови, у США розглядають як прояв неповаги. Деякі роботодавці забороняють співробітникам говорити на робочому місці і навіть в ординаторській чи в кафе іншою мовою, окрім англійської.

Медичні сестри, як показало опитування [9], теж наголошують, що були б краще підготовлені до роботи, коли б були більш ознайомлені з мовними кліше, які широко використовуються в системі охорони здоров'я США. Причина в тому, що більшість медичних сестер, які приїхали до Сполучених

Штатів у періоди дефіциту робочої сили, були з Філіппін, Великобританії і Канади. Однак через розвиток міграційної системи та глобальне розширення сестринської освіти медсестри тепер приїжджають до Сполучених Штатів з усього світу. У зв'язку з цим уряд провів Реформу Нелегальної Імміграції та в 1996 р. видав Закон про Відповідальність Іммігрантів. Згідно з документом, спеціалісти системи охорони здоров'я США повинні демонструвати відповідний рівень володіння письмовою та розмовною англійською.

Особливо важливу роль відіграє толерантне мовне спілкування, за допомогою якого здійснюється психотерапевтична робота з пацієнтами. Медичній сестрі важливо вміти викладати свої думки просто, ясно, дохідливо, не зловживати термінами, не перебивати пацієнта, не допускати зайвої міміки і жестів, заохочувати пацієнтів та їх рідних ставити питання і відповідати на них, демонструючи зацікавленість і повагу. Фахівці радять упродовж усіх років навчання звертати увагу на темп, інтонацію, логічні наголоси, інші характеристики мови і мовлення, якими має володіти майбутня медична сестра при спілкуванні. Від темпу мови значною мірою може залежати те, як слухатимуть колеги, пацієнти. Вважають, що чітко вимовлені повідомлення є більш переконливими для пацієнта, котрий знаходиться у стані тривоги.

Важливу роль відіграє інтонація, з якою вони вітаються, збираються сповістити пацієнту або його рідним певні відомості: доброзичлива чи нейтрально-байдужа, що разом із мімікою й жестами може виявляти як цілющу, так і ятрогенну дію. Доцільно стежити за тоном мовлення (забарвленням голосу, з яким вимовляються слова). Тон може навіть змінити зміст вимовленої фрази, слова, додати йому протилежного змісту. Пацієнт має відчувати, що його правильно розуміють, медична сестра прагне йому допомогти. Помилки у спілкуванні з пацієнтами негативно позначаються на лікуванні пацієнта, а грубість у спілкуванні несумісна з професійним обов'язком і є порушенням принципів медичної етики і деонтології.

Важливою для медичної сестри є культура слухання. Йдеться про вироблення відчуття присутності, сконцентрування

уваги на іншій людині, що надзвичайно важливо в медичній практиці. Активне й емпатичне слухання сприяє налагодженню міжособистісних стосунків і взаєморозумінню співрозмовників. Нерефлексивне (пасивне) слухання полягає в умінні невербальними діями, кивком голови, усмішкою, доторканням руки підтримати пацієнта.

Для ефективного слухання фахівці пропонують використувати рефлексивний (передбачає активний зворотній зв'язок), емпатичний (передбачає вияв співчуття і співпереживання), критичний стилі слухання (настанова на критичне сприйняття інформації), що ґрунтуються на певних мовленнєвих прийомах і потребують значних свідомих зусиль, комплексу знань і вмінь [5, с. 130-131]. Відомості, отримані під час бесід із пацієнтом, дозволяють медичній сестрі більш чітко поставити діагноз, здійснити відповідний догляд.

Як показує аналіз сайтів, у медичному коледжі Данді (Велика Британія) з-поміж понад ста основних і вибіркового навчальних предметів студенти обирають курси психології та європейської філософії, на лекціях і практичних заняттях із яких переглядають фільми і твори мистецтва про морально-етичну комунікативну взаємодію медичного працівника з колегами, пацієнтами, громадськими організаціями, обговорюють важливі наукові розробки з медицини, дискусійні етичні питання [10]. Мета навчання студентів у Медичному коледжі при Університеті Кембріджа, – стати милосердними, вдумливими, досвідченими медичними працівниками. Увагу привертає предмет «Підготовка до взаємодії з пацієнтом». Заняття відбуваються безпосередньо в лікарнях, де студенти в умовах клінічної практики навчаються морально-етичному спілкуванню з пацієнтами. Медична школа Університету Едінбурга [11] пропонує для студентів навчальні курси сестринського догляду, медсестринських теорій, соціологічних та психологічних аспектів охорони здоров'я. Успіхом користуються рольові ігри. Студенти «програють» ситуації, у яких їм доведеться спілкуватися з «лікарем», як віч-на-віч, так і по телефону, з «пацієнтами» та їх «сім'ями».

Зазначимо, що у Сполучених Штатах медсестер вважають колегами лікарів, а не їх підлеглими. Вони можуть ставити під

сумнів дії лікарів та інших фахівців, якщо вони становлять небезпеку для пацієнтів. Це включає в себе навіть відмову виконувати вказівки лікаря і повідомлення відповідного керівництва, якщо медсестра вважає, що вказівки є небезпечними. Такі дії вимагають упевненості, такту і переговорів, у кожному такому випадку буде потрібне гарне знання англійської мови. Окрім того, у Сполучених Штатах медсестра є не тільки постачальником медичного обслуговування, а й учителем, посередником між пацієнтом і лікарем, адвокатом пацієнта. Для виконання цих ролей медсестри повинні мати не тільки хороші словесні комунікативні навички, а й гарні навички ведення документації, щоб забезпечити цілісність догляду, розуміння пацієнтом догляду та ведення юридичної документації, зокрема такої, як медична карта пацієнта.

На заняттях студенти прагнуть розвинути впевненість у спілкуванні, виконуючи рекомендації Американської Медичної Асоціації: 1) використовуйте «я» замість «ти/ви» при взаємодії. Якщо ви не згодні з кимось, замість того щоб сказати: «Ви помиляєтесь», скажіть: «Я ціную вашу точку зору, але в мене є власна думка». Потім спокійно висловіть цю думку; 2) використовуйте впевнену мову тіла. Дивіться прямо в очі людині, з якою ви намагаєтесь спілкуватися, підтримуйте ваш голос спокійним, стійте прямо й контролюйте вашу міміку; 3) ґрунтуйтеся на фактах, а не на судженнях; 4) ставте чіткі і прямі питання, які не заохочують іншу особу сказати «ні». Наприклад, якщо пацієнт із психіатричного відділення намагається уникнути участі у груповій терапії, замість того, щоб сказати: «Чи хочете ви піти на терапію сьогодні?», скажіть «Я відведу вас на терапію о 10 годині ранку».

У коледжах отримали популярність вправи на невербальну комунікацію, що включає в себе такі атрибути, як вираз обличчя, зоровий контакт, дотик, тон, поза, відстань, яка підтримується в процесі спілкування, мовчання. Зокрема фізична дистанція у процесі спілкування та взаємодії може варіюватися залежно від культури. Звертають увагу на те, яку дистанцію зберігають між собою колеги медичної установи, коли спілкуються між собою, з пацієнтами та їхніми сім'ями.

На тренінгах відпрацьовують тон голосу, що може показувати діапазон почуттів і емоцій, від спокійної згоди до сердитого несхвалення. Часто важливо не тільки те, що було сказане, а те, як це сказали. Ураховують на заняттях і таку форму невербальної комунікації, як сприйняття часу. Йдеться про пунктуальність, до очікуваних норм належить вчасне прибуття і закінчення роботи, вчасна поява на зустрічі.

Отже, мовні дисципліни впродовж навчання студентів у навчальних закладах США є невід'ємним складником у формуванні професійної етики майбутніх медичних сестер. У Черкаській медичній академії на заняттях-дослідженнях із курсів «Медсестринська етика», «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» досліджуємо навчання медичних сестер в Україні та США, проектуємо, зокрема, такі ситуації на порівняння: «У Сполучених Штатах Америки медсестра є власне медсестрою, учителем, посередником між пацієнтом і лікарем, адвокатом пацієнта. Для виконання цих ролей медсестри повинні мати комунікативні навички, навички ведення документації, щоб забезпечити цілісність догляду, розуміння пацієнтом догляду та ведення юридичної документації, зокрема медичної карти пацієнта. А як це відбувається в українських медичних коледжах?»

Використання методів активного навчання в медичному коледжі стимулює творчу активність майбутніх медичних сестер, їх самостійний пошук у набутті ними практичних навичок аналізу ситуації, знаходження правильних рішень, сприяє їхньому професійному саморозвитку.

Ефективними засобами розвитку діалогічної взаємодії на заняттях є завдання на мовне вправління (комунікативна розминка у вигляді участі в ситуаційних іграх, конструювання психолого-медичних задач); творчі завдання (наприклад, підготуйте усну розповідь на тему «Зцілення словом»); робота у групах, у парах, конкурси. Є потреба в уведенні дискусій (типу «Медсестринський догляд чи медсестринське обслуговування: що є пріоритетним сьогодні?»), есе на основі професійно орієнтованих текстів художньої літератури (наприклад, творів Д. Лондона «Бери-бери», Г. Мопасана «Погоня за здоров'ям», А. Шарова «Життя перемагає» та ін.). Це допомагає розвинути

образну уяву, а через запитання, спонукання до дії ініціювати ціннісно-сміслову комунікацію, внутрішній діалог і розумову активність студентів. Звичайно, таке спілкування можливе, коли колектив нагадує сім'ю, у якій панують чуйність, повага, здатність виявляти співчуття, вміння допомагати, тобто, де формуються кращі духовні цінності.

Ефективною формою діалогу викладача і студента є спільна науково-дослідницька діяльність у бюро перекладу «Глумач». Для перекладу відбираємо теми з автентичних джерел («Здорове харчування», «Спілкування медичної сестри з колегами», «Медична сестра – адвокат пацієнта», «Евтаназія»). Студенти вивчали мовні кліше мовленнєвого етикету (вітання, вибачення, співчуття, прохання), добирали доцільні мовленнєві засоби комунікації, аргументували, доводили свою думку, посилаючись на факти. Поряд з цим опановуємо світ медсестринської професії, досліджуємо особливості культури спілкування в медичному колективі, товариських колегіальних взаємин медичної сестри і лікаря, стосовно поваги до індивідуальних потреб і цінностей пацієнта, шани й захисту його інтересів. Шляхом дискусії, висловлення моральних суджень студенти навчаються давати морально-етичну оцінку вчинкам героїв під кутом зору етичної поведінки, моральних відносин, вчать коментувати прочитане, побачене, пережите. Етико-просвітницький тренінг «Школа Успіху» дозволив студентам під час переддипломної практики на більш високому професійному рівні здійснювати догляд за різними категоріями пацієнтів, попереджувати деонтологічні і професійні помилки у професійній діяльності, створювати колегіальні взаємовідносини в медичному колективі, запобігати виникненню конфліктних ситуацій, надавати психологічну підтримку.

З-поміж спільних видів діяльності студентів і кураторів груп відзначимо підготовку, зокрема, збірки поезій «Крапля милосердя». Збірку складають поетичні твори, які відповідали таким вимогам: засвідчити глибоку повагу до видатних майстрів медсестринської справи, лікарів, діяльність яких була насичена невичерпною любов'ю до Батьківщини і свого народу. Особливе місце займали поезії, основу яких складала відомі вислови Парацельса «Найкращі ліки – це любов і турбота», Фл. Найтінгейл «Сестра повинна мати

потрійну кваліфікацію: сердечну – для розуміння хворих, наукову – для розуміння хвороби і технічну – для догляду за хворими», напутні слова Матері Терези, молитовні слова та ін. Доходимо висновку: професійна діяльність медичної сестри – це сестринський організований багатоплановий процес, спрямований на особистість з її фізичними і психосоціальними проблемами.

Висновки. Невід'ємною складовою професійної діяльності медичної сестри є етична складова, що реалізується у глибокому розумінні високої професійної та моральної відповідальності за якість сестринського процесу і результат своєї діяльності, спрямовується на дотримання вимог Етичного кодексу медичної сестри, принципів медичної, медсестринської етики і деонтології. Проведений аналіз дає підстави характеризувати професійну етику майбутньої медичної сестри як сукупність взаємопов'язаних когнітивного, праксеологічного, комунікативного компонентів, наявність яких дозволяє їй продуктивно взаємодіяти з професійним і соціальним середовищем на основі професійно важливих етичних знань, умінь, навичок, професійно важливих якостей, спрямованих на ефективну організацію лікувально-профілактичного процесу і вирішення професійних завдань. Змістове наповнення професійної етики майбутньої медичної сестри складають такі етичні категорії і професійно важливі етичні якості, як професійний обов'язок, відповідальність, гідність, совість, честь, повага, милосердя, емпатія, толерантність.

Проведене дослідження дало можливість визначити ряд позитивних тенденцій у медичних закладах США: відсутність консерватизму; варіативність, що виражається у гнучкості й відкритості організації, у змісті та процесі підготовки й відповідає потребам і можливостям студентів; індивідуалізоване навчання; конкурентоздатність фаху; повага до мови і культури пацієнта, консультаційний діалог викладача і студента тощо. Знання англійської мови, розуміння її семантики в закладах охорони здоров'я США, упевненість у собі, гарні навички міжособистісного спілкування мають важливе значення для медичної сестри. Основна ідея, яку сповідують викладачі коледжів, полягає в тому, що навчання і робота медсестер є як мистецтвом, так і наукою. Розгляду ефективних форм і методів

формування етико-культурної компетентності майбутніх медичних сестер присвятимо наступні публікації.

Список використаної літератури

1. Аниськіна Н. Н. Формирование профессиональной направленности студентов средних медицинских учебных заведений : дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Аниськіна Наталья Николаевна. – Брянск, 1999. – 221 с.
2. Дьюї Дж. Моральні принципи в освіті / Джон Дьюї; пер. з англ. М. Олійник. – Львів : Літопис, 2001. – 32 с.
3. Енциклопедія освіти / за ред. В. Г. Кременя; Акад. пед. наук України. – Київ : Юрінком-Інтер, 2008. – 1040 с.
4. Етичний кодекс професійної етики Міжнародної Ради медсестер // Медичний вісник. – 2007. – 18/7 трав. – С. 1.
5. Яшенкова О. В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посіб. / О. В. Яшенкова. – Київ : Академія, 2010. – 312 с.
6. American Nurses Assotiation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nursingworld.org/MainMenuCategories/ThePracticeofProfessionalNursing/NursingStandards>.
7. Madeleine leininger's culture care: diversity and universality theory [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nursing.jbpub.com/sitzman/ch15pdf.pdf>.
8. The Purnell Model for Cultural Competence [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://etna.middlesex.wikispaces.net/file/view/The+Purnell+Model+for+Cultural+Competence%5B1%5D.pdf>
9. CGFNS International [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cgfns.org/sections/about/mission.shtml>
10. University of Dandee. Medical School Nursing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dundee.ac.uk/undergraduate/?q=nurse+curriculum>
11. University of Edinburgh Nursing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ed.ac.uk/studying/undergraduate>.

Olena Semenoh, Olena Kravchenko

PROFESSIONAL ETHICS IN LINGUA-CULTURAL DIMENSIONS: AMERICAN EXPERIENCE

The article outlines the concepts "nurse", "professional ethics of nurses." The professional ethics of nurses has been defined as a component of medical ethics which studies moral consciousness, moral and ethical aspects of professional activity, moral principles and values that regulate the moral relationship between s nurse and s patient, the patient's family, other members of the medical community and community. The analysis of foreign and Ukrainian experience of formation of nurses' professional ethics gives grounds to characterize the quality as a set of interrelated cognitive, praxeological, communicative components; their presence allows to interact productively with the professional and social environment on the basis of professionally important ethical knowledge, skills, professional important qualities that are aimed at the effective organization of the medical-preventive process and the solution of professional tasks. The content of the professional ethics of a future nurse

consists of ethical categories and professionally important ethical qualities such as: professional duty, responsibility, dignity, conscience, honor, respect, mercy, empathy, tolerance.

The peculiarities of educational programs of future licensed younger nurses training (LPN) in the United States aimed at the formation of professional ethics have been outlined. A review of the linguistic- cultural aspect of the formation of nurses' professional ethics at American higher education institutions has been conducted. The experience of classes on "Nursing Ethics", "Foreign Language" at Cherkasy Medical Academy has been presented; they are aimed at understanding the world of the profession, the culture of communication in medical community, ethical behavior, moral relations, prevention of conflict situations, and provision of psychological support.

Keywords: *nurse, nurses'professional ethics, US higher medical schools, educational program, lingua-cultural component of professional ethics, tolerant verbal communication.*

References

1. Aniskina, N. N. (1999). Formirovaniye professionalnoy napravlenosti studentov srednikh meditsinskikh uchebnykh zavedeniy [Formation of professional orientation of students of secondary medical schools]. Bryansk, 221.
2. Diui, Dzh. (2001). Moralni pryntsypy v osviti [Moral principles in education]. (Oliinyk, M. Trans). Lviv: Litopys, 32.
3. Kremen, V. H. ed. (2008). Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of Education]. Kyiv: Yurinkom-Inter, 1040.
4. Etychnyi kodeks profesiinoi etyky Mizhnarodnoi Rady medsester [Ethical code of professional ethics of the International Council of Nurses]. (2007). Medychnyi visnyk, 18, 1.
5. Iashenkova, O. V. (2010). Osnovy teorii movnoi komunikatsii [Fundamentals of the theory of linguistic communication]. Kyiv: Akademiia, 312.
6. American Nurses Assotiation. Available at: <http://www.nursingworld.org/MainMenuCategories/ThePracticeofProfessionalNursing/NursingStandards>.
7. Madeleine leininger's culture care: diversity and universality theory. Available at: <http://nursing.jbpub.com/sitzman/ch15pdf.pdf>
8. The Purnell Model for Cultural Competence. Available at: <http://etna.middlesex.wikispaces.net/file/view/The+Purnell+Model+for+Cultural+Competence%5B1%5D.pdf>
9. CGFNS International. Available at: <http://www.cgfns.org/sections/about/mission.shtml>
10. University of Dundee. Medical School Nursing. Available at: <http://www.dundee.ac.uk/undergraduate/?q=nurse+curriculum>
11. University of Edinburgh Nursing. Available at: <http://www.ed.ac.uk/studying/undergraduate>

Одержано 22.08.2017 р.